

OPATŘENÍ OBECNÉ POVAHY

ze dne 30. listopadu 2022

ke stanovení sazby proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku č. IV/2022

Česká národní banka jako příslušný správní orgán vydává podle § 12o odst. 5 zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění zákona č. 375/2015 Sb. (dále jen „zákon o bankách“) a § 8al odst. 5 zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 375/2015 Sb. (dále jen „zákon o spořitelních a úvěrních družstvech“), toto opatření obecné povahy:

I. Sazba proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku se podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech stanovuje ve výši 2,50 % z celkového objemu rizikové expozice podle čl. 92 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 575/2013.

II. Banky a spořitelní a úvěrní družstva jsou povinny používat sazbu podle bodu I. pro účely výpočtu kombinované kapitálové rezervy od 1. ledna 2024.

Odůvodnění

1. Podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech stanoví Česká národní banka (dále jen „ČNB“) sazbu proticyklické kapitálové rezervy pro Českou republiku, přičemž přihlíží k orientačnímu ukazateli proticyklické kapitálové rezervy vypočtenému podle § 12o odst. 1 a 2 zákona o bankách a § 8al odst. 1 a 2 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, k doporučením vydaným Evropskou radou pro systémová rizika (dále jen „ESRB“) a ukazatelům, které mohou značit růst systémového rizika.

2. Podle § 12o odst. 1 zákona o bankách a § 8al odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je základem pro výpočet orientačního ukazatele odchylka poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu od dlouhodobého trendu. Hodnota poměru poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu ve druhém čtvrtletí 2022 činila 84,3 % a příslušná odchylka od dlouhodobého trendu dosáhla -7,3 procentního bodu.¹ Těto hodnotě

¹ Podle doporučení ESRB/2014/1 (Recommendation of the European Systemic Risk Board of 18 June 2014 on guidance for setting countercyclical buffer rates) je za objem úvěrů považována hodnota veškerých úvěrů poskytnutých soukromému sektoru (sektor nefinančních podniků, sektor domácností a neziskových institucí sloužících domácnostem), která je zvýšena o objem dluhopisů emitovaných domácím nefinančním soukromým

podle § 12o odst. 1 zákona o bankách a § 8al odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech odpovídá referenční sazba proticyklické kapitálové rezervy ve výši 0 %. Dodatečná odchylka², která vychází z doporučení ESRB (část B, odst. 2) a lépe zohledňuje specifika českého hospodářství, dosáhla ve druhém čtvrtletí 2022 výše 0 p. b. a implikuje hodnotu referenční sazby 0 %.

3. ČNB v reakci na doporučení ESRB prostřednictvím svých publikací (zejména Zprávy o finanční stabilitě) opakovaně zdůrazňovala, že velikost odchylek uvedených v bodě 2 nepovažuje za spolehlivé vodítko pro určení pozice domácí ekonomiky v rámci finančního cyklu a stanovení výše sazby. ČNB upřednostňuje přístup, který vychází z komplexního posouzení vývoje indikátorů značících růst systémového rizika podle § 12o odst. 3 zákona o bankách a § 8al odst. 3 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech.³

4. Indikátor finančního cyklu (IFC) se ve druhém čtvrtletí 2022 podruhé v řadě snížil a naznačuje tak sestup ekonomiky z lokálního vrcholu finančního cyklu dosaženého na konci roku 2021. Ke snížení hodnoty IFC došlo zejména z důvodu výrazného poklesu korelace mezi jednotlivými subindikátory IFC. Teoretická hodnota IFC bez vlivu korelace dále rostla a je nejvyšší od roku 2009. To poukazuje na přicházející smíšené signály ohledně dalšího vývoje cyklických systémových rizik v situaci, kdy je ekonomika těsně za vrcholem finančního cyklu. Rostoucí úrokové sazby a zhoršující se dostupnost bydlení vedly k pokračujícímu nárůstu odhadovaného nadhodnocení cen bytů pro mediánovou domácnost nad hranici 60 %, a to i přes počínající ochlazení cenové dynamiky u rezidenčních nemovitostí. K výraznému zpomalení docházelo v segmentu nově poskytnutých úvěrů na bydlení domácnostem, jejichž objem se ve třetím čtvrtletí 2022 meziročně snížil přibližně o 73 %. Tento vývoj byl doprovázen snižujícím se tempem růstu stavu úvěrů domácnostem na bydlení, který se po období výrazně nadprůměrné dynamiky již na konci třetího čtvrtletí 2022 nacházel poblíž dlouhodobých průměrů. Naopak u úvěrů domácnostem na spotřebu a nefinančním podnikům se meziroční dynamika stále nacházela výrazně nad dlouhodobými průměry.⁴ Vyhodnocení indikátorů tak svědčí o tom, že rychlost přijímání nových cyklických rizik do bilancí bank zpomaluje. Celkový rozsah cyklických rizik nakumulovaných v bilancích bank však zůstává vysoký. Mimořádně nízká tvorba opravných položek a pokles poměru opravných položek a celkových úvěrů zároveň mohou naznačovat, že tato rizika mohou být ze strany bankovního sektoru oceňovaná nedostatečně obezřetně. Zdrojem systémového rizika zůstávají také cyklicky snížené rizikové váhy u úvěrových portfolií bank s přístupem IRB. Zhoršení rizikových parametrů vlivem výrazně nepříznivého cyklického vývoje by vedlo k nárůstu rizikových vah a zprostředkovaně také kapitálového požadavku v absolutním vyjádření. Tento nárůst by měla společně s neočekávanými cyklickými úvěrovými ztrátami proticyklická kapitálová rezerva také pokrývat. Výše kapitálu potřebná pro pokrytí poklesu kapitálového poměru v důsledku možného cyklického nárůstu rizikových vah dle odhadu ČNB činí 27,1 mld. Kč a společně s objemem neočekávaných cyklických úvěrových ztrát ve výši 19,4 mld. Kč implikují potřebu dodatečného kapitálu ve výši 46,5 mld. Kč. Tuto potřebu by plně pokryla sazba proticyklické kapitálové rezervy ve výši 1,75 %. Eskalace rusko-ukrajinského konfliktu a zvýšená geopolitická a ekonomická nejistota spojená s budoucím vývojem však vytvářejí potenciál pro rychlejší a výraznější materializaci cyklických rizik, než předpokládá výchozí odhad. Z těchto

sektorem. Pro výpočet dlouhodobého trendu poměru objemu poskytnutých úvěrů a hrubého domácího produktu je použita časová řada za období od prvního čtvrtletí 1995 do druhého čtvrtletí 2022 a Hodrickův-Prescottův filtr s parametrem vyhlazení (λ) 400 000.

² Dodatečná odchylka, nazývaná expanzivní úvěrová mezera, je vypočtena jako rozdíl mezi aktuální hodnotou poměru bankovních úvěrů a hrubé přidané hodnoty soukromého nefinančního sektoru a dosaženým minimem uvedeného poměru v posledních 8 čtvrtletích.

³ Metodický rámec ČNB ke stanovování sazby proticyklické kapitálové rezervy je představen v dokumentu *Přístup ČNB ke stanovování proticyklické kapitálové rezervy*.

⁴ Meziroční tempo růstu bankovních úvěrů domácnostem na bydlení a na spotřebu v září 2022 dosáhlo 8,5 %, respektive 8,4 %. Objem bankovních úvěrů nefinančním podnikům v září 2022 meziročně vzrostl o 9,4 %.

důvodů ČNB přistupuje k nastavení sazby proticyklické kapitálové rezervy s vyšší mírou obezřetnosti.

5. Na základě výše uvedeného hodnocení a s přihlédnutím k potenciálním dopadům agrese Ruska vůči Ukrajině na rozsah a rychlost materializace cyklických rizik stanovila bankovní rada ČNB pro zajištění odolnosti bankovního sektoru sazbu proticyklické kapitálové rezervy na 2,50 %. V případě výrazného zhoršení ekonomické situace a vzniku významných úvěrových ztrát v domácím bankovním sektoru je ČNB připravena sazbu proticyklické kapitálové rezervy snížit, případně tuto rezervu zcela uvolnit k pokrytí těchto ztrát při současném zajištění dostatečné kapitálové kapacity bank k úvěrování reálné ekonomiky.

6. Podle § 12x odst. 1 zákona o bankách a § 8au odst. 1 zákona o spořitelních a úvěrních družstvech je toto opatření obecné povahy oznámeno pouze způsobem umožňující dálkový přístup a nabývá účinnosti dnem zveřejnění.

Účinnost

Toto opatření nabývá účinnosti 1. prosince 2022.

Ing. Karina Kubelková Ph.D., MBA
členka bankovní rady
(podepsáno elektronicky)

Ing. Libor Holub
ředitel sekce finanční stability
(podepsáno elektronicky)

otisk úředního razítka

Toto opatření obecné povahy bylo zveřejněno 1. prosince 2022.